

tehtailija J. W. Alanderin valituksi valtuutetuksi mainitun kolmivuotis-
kauden ajaksi. Tehtailija Alander ei kuitenkaan ryhtynyt valtuutetun toi-
meen, vaan jäi odottamaan läänin kuvernöörille hänen valitsemisensa joh-
dosta esitettyjen valitusten ratkaisemista. Sitten kun kuvernööri hyväk-
syen valitukset oli kumonnut¹⁾ tehtailija Alanderin vaalin ja julistanut ken-
raalimajuri J. J. Lindforsin valituksi hänen sijaansa, viimeksi mainittu ryh-
tyi kaupunginvaltuutetun tehtävään.

Tammikuun 17 p:nä kuolleen vtn Bäckin sijaan tuli¹⁾ sittemmin valtuu-
tetuksi leipurimestari G. M. Stenius.

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimi kertomusvuonna vt Liljen-
strand ja valtuuston varapuheenjohtajana vt J. A. Estlander.

Vakinaisen valmisteluvaliokunnan itseoikeutettu puheenjohtaja oli val-
tuuston puheenjohtaja. Valiokunnan valittuina jäseninä toimivat vuoden
alusta maaliskuun loppuun vtt Hjelt, Calamnius, Rudolph ja Krogius, sen
jälkeen syyskuun 20 p:nä vtt Borg, Hjelt, Qvist ja Mellin sekä mainitusta
päivästä vuoden loppuun vtt Hjelt, Rudbäck, Borg ja Qvist.

Kaupunginvaltuuston sihteerinä toimi lakitieteenkandidaatti K. Th.
Wegelius, sijaisenaan valtiopäivien aikana lakitieteenkandidaatti E. Öhman,
ja valtuuston notaarina ritarihuoneenkanslisti, vapaaherra V. M. von Born,
valtiopäivien aikana lakitieteenkandidaatti H. G. Boreniuksen avustamana.

Kaupunginvaltuusto kokoontui vuoden varrella 23 kertaa, joka kerralla
säännöllisin jäsenmäärin.

Vuoden varrella saapui 261 asiaa. Näistä ja vuoden alkaessa edellisistä
vuosista ratkaisemattomina siirtyneistä 30 asiasta ratkaistiin 226. Vuoteen
1878 siirtyi siten 35 asiaa, joista 3 vuodesta 1875, 10 vuodesta 1876 ja 22 vuo-
desta 1877.

Kaupunginvaltuuston pöytäkirjain pykäläluku oli 396 ja valtuuston
puolesta lähetettyjen kirjelmien luku 299.

A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

1. *Kaupunginasemakaavaa sekä kiinteän omaisuuden hankkimista ja kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat kysymykset.*

II. Viertotien varrella sijaitsevien maiden rakennussuunnitelma. Kau-
punginvaltuusto oli vuonna 1876 antanut²⁾ valiokunnalle³⁾, joka aikai-
semmin oli asetettu valmistelemaan erinäisten huvilatilain käyttökysymystä,
tehtäväksi v. t. kaupungininsinöörin tai jonkun muun ammattimiehen avulla
laatia ehdotuksen II. Viertotien varrella sijaitsevien alueiden yleiseksi
rakennussuunnitelmaksi. Myöhemmin valtuusto anomuksesta vapautti⁴⁾
valiokunnan tästä tehtävästä ja uskoi sen rahatoimikamarille.

Kuritushuonevankilaa varlen pakkolunastetun maan hankkiminen takaisin kaupungille. Sen jälkeen kun kaupungin omistamaa maata vuonna 1876 oli

¹⁾ Ks. s. 319. — ²⁾ S:n s. 92. — ³⁾ S:n s. 111. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 23 p. tammik. 8 §.

pakkolunastettu ¹⁾ kuritushuonevankilan tarpeisiin, oli virinnyt kysymys tämän alueen hankkimisesta vastedes takaisin kaupungin haltuun, ja kaupunginvaltuusto oli asettanut ¹⁾ valiokunnan tätä kysymystä valmistelemaan. Tämän vuonna 1877 antamassaan mietinnössä ehdotettua, ettei asian johdosta ryhdyttäisi enempään toimenpiteisiin, valtuusto antoi ²⁾ alueen takaisin hankkimista koskevan kysymyksen raueta.

Kaupunginasemakaavan alueella sijaitsevien vuokratonttien myynti. Saadakseen aikaan Lapinlahdenkadun kiveämisen maistraatti ehdotti, että mainitun kadun varrella olevien vuokratonttien haltijoille suotaisiin tilaisuus tonttien lunastamiseen tai että tontit, elleivät vuokraajat tätä halunneet, säädetyssä järjestyksessä myytäisiin. Kaupunginvaltuusto lähetti ³⁾ asian rahatoimikamariin erityisesti antaen tälle tehtäväksi myöskin arvioida kyseiset vuokratontit.

Sen johdosta antamassaan mietinnössä rahatoimikamari, joka samalla oli ottanut käsiteltäväkseen m. m. komministeri E. Liljestrandin aikaisemmin tekemän anomuksen ⁴⁾ saada lunastaa korttelissa n:o 104 Kultakalassa Kasarminkadun varrella sijaitsevan vuokratontin n:o 14 (aikaisemmin tontti n:o 15 Kasarminkadun varrella korttelissa n:o 58 Ruutanassa) lausui, että kamari ensin oli antanut varajäsenensä vtn Sandbergin ja v. t. kaupungininsinöörin C. Reuterin arvioida kaikki Lapinlahdenkadun ja uuden kaupunginasemakaavan mukaan sen poikki kulkevien katujen varsilla sekä korttelissa n:o 104 Kultakalassa sijaitsevat vuokratontit sekä laskea näitä tontteja koskettelevien katujen tasoituksesta aiheutuvat kustannukset. Eerikinkadun varrella sijaitsevien tonttien arvo oli tällöin arvioitu osin 35, osin 30 penniksi, Lapinlahdenkadun varrella olevien osin 35, osin 30, osin 25 ja osin 20, Malminkadun varrella olevien 35, Kasarmin- ja Korkeavuorenkatujen varrella olevien osin 35, osin 30 ja Tarkka-ampujankadun varrella olevien 30 penniksi neliöjalalta eli Lapinlahdenkadun ympärillä sijaitsevat tontit yhteensä 73,325 markan ja Kultakala-nimisen korttelin tontit yhteensä 59,520 markan arvoisiksi. Arvioinnissa oli otettu huomioon ainoastaan tonttien suuruus ja asema, mutta ei haltijain niihin uhraamia kustannuksia. Katujen tasoituksesta taas oli arvioitu aiheutuvan kustannuksia yhteensä 30,700 markkaa. — Kamari ehdotti, että kyseiset vuokratontit, jotka oli merkitty sen lausuntoon liitettyyn luetteloon, saisi luovuttaa lunastettaviksi niille määrättyistä hinnoista ja muuten seuraavin, suurimmalta osalta kaupunginvaltuuston vuonna 1876 tekemän päätöksen ⁵⁾ mukaisesti määritellyin ehdoin, nimittäin:

että vuokratontin haltijalla, joka näytti toteen, että se oli hänelle luovutettu, ennen kaikkia muita oli oikeus lunastaa se tai, milloin tontti kaupunginasemakaavan järjestelyn johdosta oli muuttunut, se uusi tontti, jolla hänen päärakennuksensa suurimmalta osaltaan sijaitsi;

että tontin lunastushinta oli maksettava kaupunginkassaan viimeistään kymmenen vuoden kuluessa lukien siitä päivästä, jolloin ilmoitus tontin lunastuksesta tehtiin, suorittamalla vähintään kymmenesosa vuosittain, kuitenkin siten, että maksamatta olevalle osalle kauppahintaa oli laskettava 6 %:n mukainen vuosikorko;

että omistusoikeuden ei ollut katsottava siirtyneen vuokratontin haltijalle, ennenkuin koko kauppahinta oli kaupungille suoritettu;

¹⁾ Ks. s. 97—98. — ²⁾ Valt. pöytäk. 27 p. helmik. 6 §. — ³⁾ S:n s:n 1 §. — ⁴⁾ Ks. s. 22, 105 ja 107. — ⁵⁾ S:n s. 108.

että vuokratontin haltija, joka oli suorittanut ainoastaan osan kauppahintaa eikä siis vielä ollut tontin omistaja, kuitenkin oli velvollinen kiveämään tontin viereisen kadun sen puolelta leveydeltä siten kuin voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä oli määrätty tontin omistajalle; sekä

että vuokratontin haltija, joka ei viimeistään neljän kuukauden kuluessa lunastusehtojen kuuluttamisesta täällä ilmestyvissä ruotsin- ja suomenkielisissä sanomalehdissä sekä kaupungin kirkkoissa ilmoittanut haluavansa lunastaa vuokratonttiaan eikä ryhtynyt lunastuksen edellyttämiin toimenpiteihin, heti julistettaisiin vuokraoikeutensa menettäneeksi ja jos hän kieltäytyi poistamasta tontille teetettyjä rakennuksiaan, laillisesti siihen pakotettaisiin.

Kaupunginvaltuusto lähetti ¹⁾ sen jälkeen asian n. s. järjestelyvaliokuntaan ²⁾, jonka siinä tapauksessa, ettei muiden sille uskottujen asiain käsittelyä voitu suorittaa loppuun lähimmässä tulevaisuudessa, tuli antaa valtuustolle erityinen lausunto puheena olevasta rahatoimikamarin esityksestä.

Lausunnossaan järjestelyvaliokunta huomautti, ettei se vielä voinut esittää mielintöään, mutta että se oli aikonut siinä ehdottaa, että vuonna 1877 suoritettaisiin m. m. juuri rahatoimikamarin mainitsemat tasoitustyöt. Valiokunta oli tällöin ottanut huomioon toisaalta, että edellä mainituissa osissa kaupunkia sijaitseville vuokratonteille jo oli teetetty rakennuksia, toisaalta, että sikäläisten katujen tasoittaminen vaati verraten vähän kustannuksia. Myöskin lunastusehtojen suhteen valiokunta muuten omaksui kamarin ehdotuksen, mutta ehdotti puolestaan, että se myyntihinta, joka kaupungin tuli vaatia tonteista, määrättäisiin jokaisesta tontista 5 penniä suuremmaksi neliöjalalta kuin kamarin katselmusmiehet olivat ehdottaneet; tonttien myynnin kaupungille aiheuttama tulo lisääntyisi siten 21,335 markkaa.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyi ³⁾ rahatoimikamarin ehdotuksen järjestelyvaliokunnan ehdottamin kauppahinnan muutoksin ja päätti sen ohessa kehoittaa kamaria merkitsemään puheena olevain kaupungille kuuluvain kaduntasoitustöiden kustannukset vuoden 1878 yleisiä töitä koskevaan ehdotukseensa. Valtuuston päätöksen käsittämät vuokratontit ja niille itsekullekin vahvistetut kauppahinnat käyvät ilmi seuraavasta luettelosta:

	Tontin pinta-ala, neliöjalkaa,	Yksikköhinta neliöjalalta, penniä,	Kauppahinnan määrä, Smk.
Kortteli n:o 69 a Keltanokka.			
Tontti n:o 6 a Eerikinkadun varrella	9,600	40	3,840:—
» » 7 a » »	9,400	40	3,760:—
» » 8 a » »	9,400	35	3,290:—
Kortteli n:o 153 Telkkä.			
Tontti n:o 9 a Eerikinkadun varrella	10,000	40	4,000:—
» » 10 a » »	10,000	40	4,000:—
» » 1 Lapinlahdenkadun varrella	11,500	40	4,600:—
» » 2 » »	10,000	40	4,000:—
» » 3 » »	10,000	40	4,000:—

¹⁾ Valt. pöytäk. 14 p. elok. 19 §. — ²⁾ Ks. s. 319. — ³⁾ Valt. pöytäk. 20 p. syysk. 22 §.

				Tontin pinta-ala, neliöjalkaa.	Ystävöihin neliöjalkaa, pennia.	Kauppa- hinnan määrä, Smk.
Kortteli n:o 154 Alii.						
Tontti n:o	4	Lapinlahdenkadun varrella		7,000	40	2,800: —
» »	5	» »		10,000	40	4,000: —
» »	6	» »		10,000	40	4,000: —
» »	7	» »		10,000	40	4,000: —
» »	8	» »		10,000	25	2,500: —
» »	9	» »		10,000	25	2,500: —
» »	10	» »		9,800	35	3,430: —
» »	12	Malminkadun		20,800	40	8,320: —
Kortteli n:o 155 Pilkkasiipi.						
Tontti n:o	11	Lapinlahdenkadun varrella		7,700	35	2,695: —
» »	12	» »		9,500	35	3,325: —
» »	13	» »		10,000	35	3,500: —
» »	14	» »		10,000	30	3,000: —
» »	15	» »		10,000	30	3,000: —
» »	16	» »		10,000	30	3,000: —
» »	17	» »		10,000	35	3,500: —
Kortteli n:o 104 Kultakala.						
Tontti n:o	14	Kasarminkadun varrella		19,200	40	7,680: —
» »	15	» »		19,200	35	6,720: —
» »	16	» »		14,400	35	5,040: —
» »	17	» »		14,400	35	5,040: —
» »	18	» »		14,400	35	5,040: —
» »	1	Tarkka-ampujankadun varrella		14,400	35	5,040: —
» »	3	» »		14,400	35	5,040: —
» »	19	Korkeavuorenkadun		19,200	40	7,680: —
» »	21	» »		19,200	35	6,720: —
» »	23	» »		14,400	35	5,040: —
» »	25	» »		14,400	35	5,040: —
» »	27	» »		14,400	35	5,040: —
Yhteensä				426,700	—	154,180: —

Talousarvion järjestelyssä kaupunginvaltuusto merkitsi ¹⁾ kaupungin vuoden 1878 menosääntöön määrärahat erinäisten mainittujen katujen osain tasoitusta ja kiveämistä varten; määrärahaan suuruus vahvistettaisiin kuitenkin lopullisesti myöhemmin.

Paikan varaaminen Ruoholahdesta kunnallista terveydenhoitoa varten tarpeellisille rakennuksille ja tehtailija W. Eichingerin anomus mainitun lahden rannalla sijaitsevan alueen vuokraoikeuden pidentämisestä tai alueen myymisestä. Kuumesairaallalle teetettävien rakennusten paikkakysymystä valmistelevaan asetetun valiokunnan ehdotuksesta kaupunginvaltuusto vuonna 1876 oli päättänyt ²⁾ ottaa takaisin kunnan tarpeisiin koko sen Ruoholahden rannalla sijaitsevan alueen, joka oli vuokrattu tehtailija W. Eichingerille, anoa maistraatilta, että hänet sanottaisiin irti muuttamaan alueelta, sekä varata kunnallisen terveydenhoidon tarpeisiin Ruoholahden ja Köydenpunojankadun sekä viimeksi mainitun suoraviivaisesti pohjoiseen vievän jatkeen

¹⁾ Ks. s. 298. — ²⁾ S:n s. 94.

välisen alueen, jota etelässä rajoitti Ruoholahdenkadun suoraviivaisesti Ruoholahteen päin vievä jatke ja pohjoisessa kreikkalais-venäläisen seurakunnan hautausmaa, sekä lisäksi, jos se oli tarpeellista, mainitun hautausmaan ja Lapinlahdenkadun työväenasuntojen välisen alueen, jota vastoin Ruoholahdenkadun pohjoisen jatkeen eteläpuolella sijaitseva alue varattaisiin muihin kunnan tarpeisiin. Tämän johdosta tehtailija Eichinger anoi, että hänen hallussaan oleva alue joko vuotuista vuokramaksua kohtuullisesti korottamalla luovutettaisiin hänelle vuokralle viidenkymmenen vuoden ajaksi tai myöskin myytäisiin hänelle sovittavasta kauppahinnasta.

Kaupunginvaltuuston lähetettyä¹⁾ asian edellä mainittuun valiokuntaan tämä antoi uuden mietinnön²⁾ paikkain varaamisesta kunnan terveydenhoidon tarpeisiin teetettäviä rakennuksia varten y. m. siihen liittyvistä asioista. Valiokunta korosti siinä ensi sijassa, että tehtailija Eichinger valiokunnan mielestä ei voinut väittää omaavansa minkäänlaista oikeutta puheena olevaan alueeseen. Toisaalta valiokunta myönsi, että oli erinäisiä syitä, joiden vuoksi muodossa tai toisessa voitaisiin myöntyä hänen anomukseensa, koska kaupunginvaltuuston päätös aiheuttaisi hänelle tuntevan omaisuudenmenetyksen ja kaupunki todennäköisesti ainakin joksikin aikaa menettäisi kaksi varsin huomattavaa teollisuuslaitosta, nimittäin köydenpunomon ja kaakeli-tehtaan. Siitä huolimatta valiokunta ei katsonut voivansa ehdottaa, että valtuusto ryhtyisi tekemäänsä päätöstä mitenkään muuttamaan. Tällainen myönnytys olisi kaupungille vastedes arveluttava ennakkotapaus, varsinkin koska näytti olevan tärkeätä tähän kuuluvissa kysymyksissä kerta kaikkiaan luoda esimerkki ja turvata maanomistajan oikeus. Varsinkaan tässä tapauksessa kaupungilla ei tuntunut olevan syytä olla käyttämättä oikeuttaan hyväkseen, koska ne suhteettoman suuret edut, joita vuokraaja kuluneena aikana oli nauttinut, kohtuullisesti korvasivat odotettavissa olevasta muutosta aiheutuvat haitat. — Sen varalta, että valtuusto kuitenkin halusi jonkin verran lieventää näitä haittoja, valiokunta vaihtoehtoisesti esitti, että valtuusto eväten tehtailija Eichingerin anomuksen antaisi rahatoimikamarille tehtäväksi antaa arvioida alueella olevat rakennukset sekä lähettää valtuustolle seikkaperäiset tiedot arvioinnista ja ehdotuksen joko rakennusten lunastamisesta kaupungille tai määrätyn lyhyehkön maan vuokraoikeuden pidennyksen myöntämisestä tehtailija Eichingerille vuokraehtoja muuttaen. Sen ohessa valiokunta ehdotti, että valtuusto muuttaisi aikaisempaa päätöstään maan luovuttamisesta kunnan terveydenhoidon tarpeisiin siten, että tähän tarkoitukseen lopullisesti luovutettaisiin toisaalta edellä mainitun hautausmaan ja toisaalta työväenasuntojen luoteista rajaviivaa myöten Ruoholahteen vedetyn suoran kadun välinen alue, joka pohjoisessa rajoittuisi Lapinlahdenkatuun ja kirkkomaantiehen, etelässä taas Ruoholahteen.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti³⁾ muuttaa aikaisempaa terveydenhoidon tarpeisiin luovutetun alueen laajuutta koskevaa päätöstään valiokunnan ehdotuksen mukaisesti. Mitä tehtailija Eichingerin anomukseen tuli, valtuusto hyväksyi valiokunnan vaihtopuolisen ehdotuksen, että asia lähetettäisiin rahatoimikamariin siten selvennettyinä, että arvioinnin tuli koskea siinä kyseisen alueen osassa sijaitsevia rakennuksia, jota ei ollut luovutettu terveydenhoidon tarpeisiin. — Kamari ei kuitenkaan vuoden varrella antanut asiasta ehdotustaan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 6 p. helmik. 7 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 5. — ³⁾ Valt. pöytäk. 13 p. maalisk. 1 §.

Erään Kaisaniemen puiston osan pakkoluovuttaminen valtionrautateiden tarpeisiin. Huomauttaen, että Helsingin rautatienaseman tavaramakasiinin tarpeelliseksi havaittua laajentamista varten ja välttämättömien raiteiden rakentamiseksi sen luo ehdottomasti tarvittiin eräs Vilhonkadun taloon n:o 11 kuuluva maa-alue sekä 16,900 neliöjalkaa Kaisaniemen puistoalueeseen kuuluvaa maata ja että sen lisäksi mukavuuden ja liikenteen varmuuden kannalta tarpeellista manööveriraidetta varten, joka olisi vedettävä pääraiteen itäpuolitse ja yhdensuuntaisesti sen kanssa Kaisaniemen ravintolan kohdalle asti, tarvittiin 55,900 neliöjalkaa mainitusta puistoalueesta, senaatin maanviljelystoimituskunta läänin kuvernöörin välityksellä vaati kaupunginvaltuuston lausuntoa kysymyksestä, miten laajalti Kaisaniemen puistoon kuuluvaa maata haitatta voitiin luovuttaa rautateiden tarpeisiin ja millaisin ehdoin luovutus voi tapahtua. Valtuusto lähetti asian valiokuntaan ¹⁾, johon kuuluivat ²⁾ vtt Lindfors, Collan ja Numell.

Sen jälkeen antamassaan mietinnössä³⁾ valiokunta lausui, että toisaalta rautatiet todella, jopa välttämättömästi tarvitsivat puheena olevaa maata, mutta että toisaalta maan luovuttaminen kauniista, hyvin tarpeellisesta kaupunginpuistosta olisi melkoinen vahinko. Pienemmän halutun alueen luovuttaminen tosin ei sanottavasti vahingoittaisi puistolaitteita, se kun ei käsittänyt muuta kuin suuremman puistolammikon ja rautatien välisen kukkulan juuren sekä pienehkön palan sen alapuolitse rautatien viertä myöten kulkevasta jalkakäytävästä ja muulta osaltaan oli osaksi puutonta, vesiperäistä maata. Jos suurempi alue luovutettiin, niin mainittu kaunis kukkula sensijaan lohkeisi laellaan olevan tasaisen kentän rautatienpuoleista osaa myöten ja koko rautatienalueen rajaa pitkin viehättävästi kiemurteleva kävelytie ja lukuisia kauniita ja korkeita puita oli hävitettävä. Kumpaisessakin tapauksessa melu ja savu vaikuttaisivat häiritsevästi puiston viihtyisyyteen, ja vahinko olisi sitä tuntuvampi, koska kukkulalta nykyisin aukeni kaunis ja eloisa näköala ja se keväisin tavallisesti oli ensimmäinen lumesta paljas ja kuiva nuorison kisailupaikka. — Tosin ei voinut kieltää, että rautatien tarpeet edustivat yleistä etua vielä suuremmassa määrässä kuin häiritsemättömän viihtyisyyden tarve Kaisaniemen puistossa. Valiokunta ei kuitenkaan voinut olla viittaamatta siihen mahdollisuuteen, että tuleva tavaramakasiini voitaisiin sijoittaa toiselle puolelle rautatienaluetta, lähemmäksi Espoon tullia, sekä että täyttämistöitä entistä suuremmassa määrässä voitaisiin suorittaa Töölönlahden rannoilla, mitkä toimenpiteet tekisivät maan luovuttamisen Kaisaniemen puistosta tarpeettomaksi. Valiokunta ei kuitenkaan katsonut itsellään olevan oikeutta arvostella näitä mahdollisuuksia, koska näiden asiain ratkaisuvalta kuului yksinomaan rautatiehallitukselle. Koska muuten tässä tapauksessa ei ollut puhetta vapaaehtoisesta luovutuksesta, vaan pakkoluovutuksesta vapaaehtoisesti sovituin ehdoin, valiokunta ei tahtonut ehdottaa, että kaupunginvaltuuston taholta esitettäisiin mitään muistutusta itse asian suhteen. — Koska oli erittäin suotavaa, että ainoastaan pienempi edellä mainituista alueista pakkolunastettaisiin rautateiden tarpeisiin, valiokunta piti kohtuullisena, että se luovutettaisiin niin huokeasta hinnasta kuin 30 pennistä neliöjalalta, jota vastoin suuremman alueen lunastushintaa katsoen siihen aatteelliseen arvoon, joka sillä oli kaupungille, ja asemaltaan siihen verrattavien tonttien käypiin hintoihin, ei olisi määrättävä

²⁾ Valt. pöytäk. 14 p. elok. 17 §. — ³⁾ S:n 20 p. syysk. 25 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 13.

vähemmäksi kuin 1 markaksi neliöjalalta, sitä suuremmalla syyllä, koska sen luovuttamisesta koituvaa puiston supistumista ei ajateltavissa olevin varoin voitaisi saada korvatuksi miltään taholta. Jos asianomaiset pitäisivät tätä hintaa liiallisena, olisi alue laillisessa järjestyksessä arvioitava, jolloin valistunut arvostelu varmasti arvioisi kaupungille koituvan tappion sen oikean arvon mukaisesti. Näitä korvausmääriä laskiessaan valiokunta oli ottanut huomioon myöskin ne kustannukset, jotka kaupungille aiheutuisivat uusien kävelyteiden laittamisesta puistoon, siihen liittyvistä tasoitustöistä y. m. — Valiokunta ehdotti, että valtuusto siltä pyydettyssä lausunnossa huomauttaisi, ettei se ilman haittaa ja aiheuttamatta todella korvaamatonta vahinkoa Kaisaniemen puistolle voinut luovuttaa rautateille suurempaa osaa puistosta kuin puheena olevan pienemmän alueen sekä että kaupunki toivoen, että tämä alue katsottiin riittäväksi rautateiden tarpeisiin, oli halukas pakkoluovuttamaan sen 30 pennin hinnasta neliöjalalta, jota vastoin kaupungin siinä tapauksessa, että rautateiden haluama suurempi alue oli pakkoluovutettava, täytyi vaatia siitä korvausta 1 marka neliöjalalta.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ hyläten valiokunnan ehdotuksen lausunnossaan huomauttaa, että Kaisaniemen puisto eräänä kaupungin kauneimmista puistoista, josta varsinkin vähävaraiset kansanluokat olivat tottuneet lämpiminä vuodenaikoina etsimään virkistystä, oli mitä suurimmassa määrässä välttämätön kaupungille ja että jokainen puiston alueen supistus olisi paikkakunnalle aivan korvaamaton vahinko; sen johdosta ja koska oli mahdollista sijoittaa uusi tavaramakasiini rautatienalueen vastakkaiselle puolelle, valtuusto ei millään ehdoilla voinut vapaaehtoisesti luopua ei suuremmasta eikä pienemmästäkään osasta puistoaluetta ja anoi samalla, ettei kaupungilta pakkotoimia käyttämällä riistettäisi tätä terveydellisessäkin suhteessa tärkeitä osaa sen maa-alueesta.

Maan luovuttaminen valtionrautateille työväenasuntojen rakennuttamista varten. Sitten kun ent. opiskelija P. L. Litonius, jolla oli vuokralla kaupungin omistama huvila n:o 62 Berga, edellyttäen, että kaupunki antoi asianmukaisen suostumuksensa, oli luovuttanut valtionrautateille mainitun huvila-alueen kaakkoisosan rautatietyöntekijäin asuntojen rakennuttamista varten, valtionrautateiden päällikkö, valtioneuvos G. Strömberg, oli rahatoimikamarilta anonut, että kamari puoltaisi mainitun vuokrasopimuksen hyväksymistä sekä että puheena olevan Bergan huvilan osan vuokraoikeus myönnettäisiin valtionrautateille, ei ainoastaan siksi ajaksi, jonka kaupungin ja ent. opiskelijan Litoniuksen välinen vuokrasopimus oli voimassa eli joulukuun 31 p:ään 1884, vaan pisimmäksi ajaksi, joksi alue voitiin antaa vuokralle. Tämän johdosta kamari kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä huomautti, että jotakin määrättyä periaatetta olisi noudatettava luovutettaessa sellaisia kaupungin omistamia maita, jotka todennäköisesti lähitulevaisuudessa liitettäisiin kaupunginasemakaavaan, jotta tämän vastainen muodostelu välttyisi vaikeuksilta. Kamarin käsityksen mukaan viertoteiden varsilla sijaitsevat kaupungin maat hyvin soveltuiivat kaupunginasemakaavan laajentamiseen, ja tämä koski myöskin valtionrautateille luovutettavaksi ehdotettua Bergan huvilan aluetta, joka sijaitsi Lant. viertotien varrella. Katsoen tähän ja tuntien ne vaikeudet, joita ilmaantui, milloin tuli kysymys vuokramaalle teetettyjen rakennusten poistamisesta, kamari puolestaan jyrkästi vastusti anomuksen hyväksymistä ehdottaen sen tarkoituksen edis-

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. marrask. 4 §.

tämiseksi sen sijaan, että eräs 2.7 tynnyrinalan laajuinen käyttämätön Kampinmalmin alue, jota tarpeen vaatiessa voitaisiin jonkin verran laajentaa, luovutettaisiin valtionrautateille käytettäväksi työväenasuntojen rakentamiseen 500 markan vuosivuokrasta niin kauan kuin paikkaa käytettiin mainittuun tarkoitukseen. — Eväten valtioneuvos Strömbergin anomuksen valtuusto päätti¹⁾ hyväksyä kamarin esityksen, kuitenkin sellaisin muutoksin, että Kampinmalmin aluetta ei luovutettaisi määräämättömäksi ajaksi, vaan enintään kolmeksikymmeneksi vuodeksi.

Paikan luovuttaminen vapaaehtoisen palokunnan rakennusta varten. Vapaaehtoisen palokunnan toimikunta oli anonut maistraatin toimenpidettä paikan luovuttamiseksi maksutta Kasarmintorin länsipuolelta kunnalle suunnitellun rakennuksen paikaksi. Maistraatin lähetettyä tämän anomuksen ynnä oman puoltavan lausuntonsa kaupunginvaltuustolle tämä lähetti²⁾ asian vuonna 1876 asettamaansa valiokuntaan³⁾, joka aikaisemmin m. m. oli saanut tehtäväkseen⁴⁾ vapaaehtoisen palokunnan työkalujen ja kaupungin höyryruiskun säilyttämiseen tarvittavan rakennuksen teettämistä koskevan kysymyksen valmistelemisen.

Vuonna 1877 antamassaan mietinnössä⁵⁾ tämä valiokunta ensiksi huomautti, että sen käsityksen mukaan vapaaehtoinen palokunta oli hyvin ansainnut, että kaupunki ilmaiseksi luovutti paikan sen rakennukselle. Paikan valinnasta valiokunta ei kuitenkaan voinut olla yhtä mieltä toimikunnan kanssa. Melko korkean rakennuksen teettäminen anottuun paikkaan järkyttäisi arveluttavasti kaupungin rakennussuunnitelmaa, jonka mukaan Kasarmintorista tulisi kaunis aukea paikka, jonka kolmelle sivulle, m. m. kaartin kasarmin komean rakennuksen rajoittamalle, järjestettäisiin puuistutuksia ja neljännelle sivulle korkea pengermä. Valiokunta ei myöskään voinut olla koskettelematta eräiden läheisten talojen omistajain oikeutettuja etuja, he kun kaupungin rakennussuunnitelmaan luottaen olivat ostaneet tontteja Kasarmintorin varrelta edellyttäen saavansa vapaan näköalan torin yli, mikä etu heiltä siis suurimmaksi osaksi riistettäisiin. Ne teurastajankojut, jotka siihen aikaan täyttivät osan ehdotettua rakennuspaikkaa, eivät tosin olleet kauniit eivätkä kaupungille erityisen välttämättömäkään, mutta voivat kuitenkin vastaisuudessa saada suuremman merkityksen kaupungille ja paikalle. Kasarmintorin länsiosaa voitiin myöskin vastaisuudessa tarvita sotilaallisia harjoituksia varten suuremmassa määrässä kuin siihen asti. Muuten voitiin jotenkin yhtä hyvin perustein anoa muihin tärkeihin tarkoituksiin rakennuspaikkoja kaupungin torien laidoilta ja siten vähitellen tuntuvasti supistaa näitä aukeita paikkoja, jotka eivät suinkaan olleet liian suuret eivätkä liian lukuisat. Lopuksi kenties vapaaehtoinen palokunta itsekin ajan pitkään ei olisi tyytyväinen paikkaan, joka oli vailla pihamaata ja joka tuskin teki mahdolliseksi uuden rakennuksen teettämistä tai edes nyt suunnitellun, pian riittämättömäksi osoittautuvan rakennuksen pienintäkään laajentamista. Puheena olevalle rakennukselle sopivana valiokunta sen sijaan tahtoi puoltaa Korkeavuorenkadun tonttia n:o 19 (osoite n:o 21), joka sijaitisi mainitun kadun ja Etel. Punanotkonkadun kulmauksessa vasten vastaista Punanotkonkesplanaadia. Tällä tontilla oli kaksi vuosikautia puolivalmiina ollutta kivirakennusta, ja se oli vuokrattu määräämättömäksi ajaksi, mutta vuokraaja ei ollut moneen vuoteen suorittanut vuokramaksuaan, minkä

¹⁾ Valt. pöytäk. 29 p. toukok. 14 §. — ²⁾ S:n 15 p. helmik. 4 §. — ³⁾ Ks. s. 126. — ⁴⁾ S:n s. 169. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15.

johdosta anomus, että tontin hallintaoikeuden siirtäminen toiselle henkilölle hyväksyttäisiin, äskettäin oli evätty. Kaupungilla oli niinmuodoin sekä täysi oikeus että riittävä syy ottaa tontti takaisin haltuunsa ja luovuttaa se toiseen tarkoitukseen myöntämättä entiselle haltijalle säädettyä lunastusoikeutta. Valiokunnalta ei ollut jäänyt huomaamatta, että mainittua tonttia vaihtoehtoisesti oli suunniteltu ¹⁾ reaalikoulun rakennuksen paikaksi, mikä ehdotus äskettäin oli lähetetty rahatoimikamariin, mutta se katsoi tontin erikoisen hyvin soveltuvan juuri vapaaehtoisen palokunnan tarkoituksiin. Tontti, jonka pinta-ala oli 15,000 neliöjalkaa, oli kalliomaata ja sijaitsi uuden kaupunginasemakaavan mukaan erillisenä useain suurten ja tasaisten katujen yhtymäkohdassa, joten palokaluston kuljetus eri tahoille ei tuottaisi vaikeuksia, ja tuleva Punanotkonesplanaadi tarjoaisi sopivan paikan osalle palokunnan harjoituksia. Palokunnan omankin edun mukaista oli ainiaaksi saada käytettäväkseen oma tontti, jolle se kaupungin rakennusjärjestyksen puitteissa voi vapaasti rakentaa. — Valiokunta ehdotti, että kaupunginvaltuusto eväten toimikunnan anomuksen kehoittaisi rahatoimikamaria reaalikoulun rakennuspaikkaa koskevan kysymyksen yhteydessä harkitsemaan, eikö Korkeavuorenkadun tonttia n:o 19 voitaisi maksutta luovuttaa vapaaehtoiselle palokunnalle ja tässä mielessä sopivaa määrääikää pitää tähän tarkoitukseen varattuna, minkä ohessa valtuuston olisi maistraatin välityksellä kehoitettava toimikuntaa ensi tilassa antamaan mainitun päätöksen mahdollisesti aiheuttama uusi esitys asiasta.

Ennen asian esittelemistä kaupunginvaltuustolle saapui vapaaehtoisen palokunnan toimikunnalta kirjelmä, jossa toimikunta palokunnan yleisen kokouksen toimeksiannosta ilmoitti, että palokunta siinä tapauksessa, että valtuusto katsoi välttämättömäksi evätä toimikunnan aikaisemman anomuksen, kiitollisena otti vastaan Korkeavuorenkadun tontin n:o 19 aiottuun tarkoitukseen sopivana.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ lähettää sen siihen valiokuntaan, joka oli asetettu antamaan lausuntoa palotoimikunnan aikaisemmin esittämästä ehdotuksesta, että Nikolainkirkon itäisen paviljongin pohjoispuolella oleva paikka luovutettaisiin kyseiseen tarkoitukseen. Sen ohessa valiokunnan tuli ottaa harkittavakseen, eikö Kasarmintorin paikka sopisi kalustovaraston rakentamiseen vapaaehtoiselle palokunnalle siinä tapauksessa, että sen kokous- ja lukuhuoneistolle voitiin varata paikka toisaalta, ja eikö kunnalle suunniteltua rakennusta mahdollisesti voitaisi rakennuttaa eteläisen palotornin tontille.

Valiokunta ei antanut uutta mietintöä kertomusvuoden aikana.

Yksityiselle suomalaiselle alkeisoppilaitokselle luovutettujen tonttien luovutuskirjain antaminen. Yksityisen suomalaisen alkeisoppilaitoksen johtokunnan antotta, että kaupunginvaltuusto laatisi oppilaitokselle ilmaiseksi luovutettujen ⁴⁾ korttelissa n:o 60 Säynäässä sijaitsevien Ratakadun tonttien n:ot 2 ja 4 lahjoituskirjan, valtuusto päätti ⁴⁾ jättää maistraatin toimeksi aikaisemmin vahvistettujen ehtojen ⁵⁾ mukaisesti laatia johtokunnalle mainittuja tontteja koskevat luovutuskirjat.

Tontin luovuttaminen talouskoululle. Kaupunkiin suunnitellun talouskoulun johtokunnan esittämän ja maistraatin puoltaman anomuksen korttelissa n:o 156 Eerikinkadun varrella sijaitsevan tontin n:o 27 (osoite n:o 25) luovut-

¹⁾ Ks. s. 250. — ²⁾ Valt. pöytäk. 28 p. marrask. 3 §. — ³⁾ Ks. s. 96. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 11 p. huhtik. 5 §. — ⁵⁾ Ks. s. 24 ja 96.

tamisesta ilmaiseksi rakennusten teettämiseksi mainitulle koululle valtuusto ensin lähetti¹⁾ rahatoimikamariin tontin arviointia varten, minkä jälkeen valtuusto päättäisi, voitiinko tontille määrätystä arviohinnasta myöntää alennusta. Sitten kun tontti, joka sisältyi silloin puutarhurinleski A. Balakinille vuokrattuun n. s. Dreijerin peltoon, oli rahatoimikamarin toimesta arvioitu ja sen hinnaksi määrätty 45 penniä neliöjalalta eli 6,727:05 markkaa, valtuusto päätti²⁾, että tontin sai lunastaa talouskoululle 40 pennistä neliöjalalta, kuitenkin ehdoin, että ostaja sai ottaa sen haltuunsa vasta vuoden 1877 sadonkorjuun päätyttyä. Sitäpaitsi oli arviomiesten ehdotuksen mukaisesti tontilla oleva multa varattava kaupungin tarpeisiin ja koottava sopivaan paikkaan tai, jos siihen oli tilaisuutta, heti käytettävä kaupungin tasoitustöihin, minkä lisäksi siinä tapauksessa, että tontti siten siirtyi yksityiselle omistajalle, leski Balakinille oli myönnettävä tonttialuetta vastaava alennus Dreijerin pellon vuosivuokrasta.

Tontin luovuttaminen taideyhdistykselle, veistokoululle ja taideteollisuusmuseolle. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1876 päättänyt³⁾ maksutta luovuttaa Suomen taideyhdistyksen johtokunnalle ja Suomen taideteollisuusyhdistyksen toimikunnalle korttelissa n:o 97 Jänikessä Kaivokadun varrella sijaitsevan tontin n:o 4 ehdoin, että sille viiden vuoden kuluessa rakennettiin komea rakennus, joka paitsi pohjakerrokseen tulevia myymälähuoneistoja sisälsi sopivat huoneistot taideyhdistykselle, veistokoululle ja taideteollisuusmuseolle, sekä että rakennusta vastedes käytettiin tähän tarkoitukseen uhalla, että tontti, jos jokin näistä ehdoista jätettiin täyttämättä, joutui takaisin kaupungille. Sen jälkeen molempien yhdistysten valtuutetut olivat senaatilta anoneet, että yhdistyksille yhteisesti myönnettäisiin puheena olevaa rakennusyritystä varten, jonka oli arvioitu maksavan 650,000 markkaa, 200,000 markan suuruinen valtion avustus ja 250,000 markan kuoletuslaina sekä oikeus antaa obligatioita. Senaatti epäsi tämän anomuksen, mutta samalla senaatissa esiteltiin ehdotus, että valtion varoilla niin pian kuin ne sen sallivat rakennutettaisiin Helsinkiin sopiva rakennus Helsingin taideteollisuusyhdistyksen veistokoululle ja kokoelmille ja tästä rakennuksesta ainakin toistaiseksi luovutettaisiin huoneistot myöskin taideteollisuusmuseolle ja taideyhdistykselle. Tämän johdosta senaatti kehoitti läänin kuvernööriä hankkimaan valtuustolta lausunnon kysymyksestä, suostuiko valtuusto siinä tapauksessa, että kyseiseen tarkoitukseen käytettävä rakennus teetettiin hallituksen toimesta, maksutta luovuttamaan valtiolle sitä varten mainitun tontin.

Sen jälkeen antamassaan lausunnossa kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ ilmoittaa, että se edellyttäen, että Suomen taideyhdistys ja Suomen taideteollisuusyhdistys luopuivat oikeudestaan mainittuun tonttiin, suostui luovuttamaan sen valtiolle samoin ehdoin kuin aikaisemmin edellä mainituille yhdistyksille, kuitenkin sellaisin muutoksin, että rakennusaika pidennettiin viideksi vuodeksi siitä päivästä lukien, jolloin valtuusto teki asiaa koskevan päätöksensä.

Tontin luovuttaminen uusmaalaisen glioppilasosakunnan osakuntatalolle. Uusmaalaisen ylioppilasosakunnan osakuntatalotoimikunta oli maistraatilta anonut, että eräs Siltavuoren alue Nikolainkadun pohjoispäästä maksutta tai, ellei siihen voitu myöntyä, kohtuullisesta lunastushinnasta luovutettaisiin osakunnalle mainittuun tarkoitukseen. Maistraatin ehdotettua, että alue

¹⁾ Valt. pöytäk. 20 p. maalisk. 2 §. — ²⁾ S:n 22 p. kesäk. 2 §. — ³⁾ Ks. s. 97. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 28 p. marrask. 1 §.

luovutettaisiin ilmaiseksi, mikäli siitä aiheutuvaan voimassa olevan kaupungin-
asemakaavan muutokseen voitiin saada lupa, kaupunginvaltuusto lähetti¹⁾
asian rahatoimikamariin, jonka tuli arvioida anottu alue ja antaa asiasta oma
lausuntonsa. — Kamarin valitsevat arviomiehet ehdottivat sen jälkeen, että
koska puheena olevaa vuorta, joka sijaitsi kaupungin rakennuskaavan ulko-
puolella ja jota ei ollut jaettu tontteihin, sen vuoksi ei voitu myydä, sillä oleva
n. 22,122 neliöjalan laajuinen ja arviomiesten 1,548: 54 markaksi arvioima
tonttipaikka vuokrattaisiin osakunnalle viidenkymmenen vuoden ajaksi 100
markan vuosivuokrasta ja velvoittamalla osakunta kustantamaan kaikki
tasoitustyöt, jotka pääsy tontille voi tehdä tarpeellisiksi. Tähän ehdotuk-
seen kamari yhtyi, kuitenkin sellaisin muutoksin, että vuokramaksua ei tar-
vitsisi suorittaa mainitulta vuokrakaudelta. — Asiaa esiteltäessä valtuusto
päätti²⁾ hyläten kamarin ehdotuksen myöntyä toimikunnan anomukseen ja
tässä tarkoituksessa kehoittaa maistraattia korkeimmasta paikasta anomaan
kaupunginasemakavan laajentamista siten, että valtuusto voisi luovuttaa
puheena olevan paikan itsenäisenä tonttina uusmaalaiselle osakunnalle.
Kysymys, oliko paikka luovutettava ilmaiseksi vai korvauksesta, jätettiin
toistaiseksi ratkaisematta.

Toimenpiteitä venäläisen teatterin rakennustöiden johdosta. Kaupungin-
valtuuston vuonna 1876 päätettyä³⁾ määrätyin ehdoin maksutta luovuttaa
paikan venäläisen teatterirakennuksen teettämiseksi Albertinkadun tontille
n:o 8 ja Bulevardinkadun tonteille n:ot 18 ja 20 paikalla oli ryhdytty laajoi-
hin rakennustöihin, kuitenkin noudattamatta eräitä kaupungin vahvista-
mista ehdoista. Sen johdosta valtuusto s. v. oli anonut⁴⁾ läänin kuvernöö-
riltä, että teatterin rakennustyöt viipymättä keskeytettäisiin, kunnes kaikki,
mitä lain mukaan olisi ollut otettava huomioon ennen rakennustyön alkua,
oli täytetty, sekä että asianomaisille huomautettaisiin, että talosta ja paikasta
vastuussa olevaksi tuli olla ilmoitettu sellaisen henkilön tai toimikunnan,
joka joka suhteessa oli suomalaisen tuomioistuimen alainen. Samalla valtuusto
oli kuvernöörille valittanut eräistä maistraatin päätöksestä, jossa maistraatti
oli kieltäytynyt ottamasta käsiteltäväkseen syytetä, jonka ens. kaupungin-
viskaali L. E. Nygren oli tehnyt sen johdosta, että teatteria rakennettaessa
ei ollut otettu huomioon voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiä,
sekä saman viranomaisen päätöksestä, joka koski kauppaneuvos J. Tschern-
ischeffiä, teatterirakennuksen urakoitsijaa, vastaan aikaisemmin tehtyä
syytetä.

Kuvernöörin saatettua kaupunginvaltuuston kirjelmän kenraalikuver-
nöörin tietoon tämä kuvernöörille lähettämässään kirjelmässä ilmoitti mieli-
pahakseen saaneensa tietää, ettei kaupunginvaltuuston määräämiä teatteri-
paikan luovutusehtoja väärinkäsityksen takia ollut kaikissa suhteissa otettu
huomioon, varsinkaan rakennuksen sijoituksessa. Kenraalikuvernööri pyysi, että
kuvernööri koettaisi saada valtuuston antamaan anteeksi teatterin rakennus-
toimikunnan epätahallisen menettelyn tässä suhteessa ja hyväksymään raken-
nuksen sijoituksen, varsinkin koska työhön jo oli uhrattu n. 150,000 markkaa,
ja lupasi siinä tapauksessa antaa toimikunnalle määräyksen, että sen tuli raken-
nustyössä tarkasti noudattaa valtuuston vahvistamia ehtoja ja maassa voimassa
olevia säännöksiä. Sen ohessa kenraalikuvernööri ilmoitti, että toimikunta
tulenvaaran vähentämiseksi aikoi teatterin ullakolle sijoittaa kaksi 2,000

¹⁾ Valt. pöytäk. 29 p. toukok. 2 §. — ²⁾ S:n 12 p. marrask. 6 §. — ³⁾ Ks. s. 103. —

⁴⁾ S:n s. 104.

kannun vetoista vesisäiliötä, kaupungin vesijohdosta johtaa veden kaikkiin yleisölle aiottuihin huoneistoihin, näyttämölle, pukusuojiin, kellarihuoneeseen, lämmityshuoneeseen ja lämmityslaitteille tarkoitettuihin kammioihin sekä järjestää rakennukseen ukkosenjohdattimen, minkä lisäksi siinä tapauksessa, että valtuusto piti näitä toimenpiteitä riittämättöminä, ryhdyttäisiin lisätoimenpiteihin tulenvaaran torjumiseksi. Lopuksi kenraalikuvernööri ilmoitti, että hän teatterirakennuksen valmistuttua ilmoittaisi kuvernöörille sellaisen joka suhteessa maan oikeuslaitosten alaisen henkilön tai hallintoelimen, jolle rakennuksen ja paikan valvonta uskottaisiin ja joka olisi vastuussa kaikista laitoksella kaupunkia kohtaan olevista velvollisuuksista.

Samalla kuin kuvernööri maistraatin välityksellä lähetti kenraalikuvernöörin kirjelmän ynnä siihen liittyvän asemapiirroksen kaupunginvaltuustolle, kuvernööri puolestaan lausui toivomuksen, että valtuusto ottaen huomioon, että asiassa syntynyt väärinkäsitys oli ollut täysin epätahallinen, että teatterirakennuksen perustusta oli siirretty verraten vähän, että asianomaiset olivat ilmoittaneet suostuvansa kaikessa noudattamaan kaupungin rakennusjärjestystä sekä että kaikki ajateltavissa olevat keinot teatterin suojelemiseksi tulenvaaralta näytti olevan ehdotettu, hyväksyisi teatterin sijoituksen. Samalla kuvernööri ilmoitti antavansa määräyksen töiden keskeyttämisestä valtuuston asian johdosta esittämän valituksen ratkaisemisen yhteydessä.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ lähettää sen valiokuntaan, johon tulivat ²⁾ vtt Sanmark, Schauman ja Kiseleff.

Sen jälkeen antamassaan mietinnössä ³⁾ valiokunta totesi, että teatterirakennuksen perustus, jonka pääsuunta kaupunginvaltuuston ohjeen mukaisesti oli sovitettu Bulevardinkadun suuntaiseksi eli koillisesta lounaaseen, yksityisiä ulkonevia osia lukuunottamatta oli pituudeltaan 150 ja leveydeltään 101.8 jalkaa. Sen sivujen ja ympäröivien tonttien rajojen välimatkat olivat: kaakossa 108 jalkaa, siitä 30 jalkaa rakennuksen ja Bulevardinkadun luoteisreunan välillä, luoteessa 68.2 jalkaa, koillisessa 101.75 jalkaa, mistä 49 jalkaa vastasi Albertinkadun leveyttä, sekä lounaassa 80.25 jalkaa. Valtuuston määräämiä välimatkoja oli siis kaakon ja koillisen puolelta lisätty, edelliseltä 15 ja jälkimmäiseltä lähes 25 jalkaa, jota vastoin ne muilla suunnilla olivat vähentyneet, luoteispuolella lähes 2 ja lounaispuolella lähes 17 jalkaa. Tulenvaaraa teatteri saattoi aiheuttaa ensi sijassa koillis- ja luoteispuolillaan sijaitsevien tonttien puurakennuksille, jota vastoin muita rajakaisia tontteja ei tarvinnut pitää yhtä uhattuina, koska niille osin jo oli rakennettu, osin rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti vastedes oli rakennettava kivirakennuksia. Teatterin sijoituksen muutos vähensi sen koillispuolella olevien puutalojen tulenvaaraa, mutta lisäsi sitä sensijaan hiukan luoteispuolella oleville puutaloille. Lounaispuolella uuden sijoituksen tosin oli katsottava aiheuttavan enemmän tulenvaaraa kuin jos valtuuston ehtoja olisi noudatettu, mutta koska etäisyys tältä puolelta joka tapauksessa tuli olemaan suurempi kuin luoteessa olevista puurakennuksista ja viereiselle tontille rakennettaisiin kivitaloja, ei välimatkan lyhenemisen sielläkään tarvinnut katsoa aiheuttavan suoranaista vaaraa, jos vain muita valtuuston määräämiä ehtoja tarkasti noudatettiin ja rakennustoimikunnan lupaamiin varovaisuustoimenpiteihin ryhdyttiin. — Tosin valiokunnan mielestä vieläkin oli käsittämätöntä, että ehdot, jotka valtuusto asianmukaisesti huolehtien erään kaupunginosan turvallisuudesta oli määrännyt, oli jätetty huomioon otta-

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. tammik. 23 §. — ²⁾ S:n s:n 26 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 3.

matta, ja vieläkin enemmän se, että paikkaa oli ryhdytty käyttämään, ennenkuin sen luovutus oli tapahtunut. Mutta koska oli selitetty tämän johtuneen väärinkäsityksestä ja jo suoritettuun työn osaan oli uhrattu tuntuvia kustannuksia sekä koska nimenomaan oli vakuutettu, että muita ehtoja vastedes noudatettaisiin ja muihinkin varovaisuustoimenpiteihin ryhdyttäisiin, valiokunta katsoi voivansa ehdottaa, että valtuusto antaisi teatterin jäädä muutettuun paikkaansa.

Mietintöön liittyi vttn Mechelinin, Calamniuksen ja Kiseleffin valiokunnalle antama selonteko kenraalikuvernöörin luona pidetystä kokouksesta, johon paitsi heitä oli kutsuttu senaatin siviilitoimituskunnan päälliköt, läänin kuvernööri, kenraalikuvernöörin kanslian päällikkö, teatteritalon rakennustoimikunnan jäsenet sekä rakennustyön urakoitsija. Rakennustoimikunnan jäsenet olivat tällöin toimeenpannussa kuulustelussa yksimielisesti ilmoittaneet, ettei heille ollut ilmoitettu ja etteivät he siis tunteneet kaupunginvaltuuston määräämiä ehtoja, minkä vuoksi heillä oli ollut se käsitys, että teatterirakennuksen piirustukset oli asianmukaisesti vahvistettu ja paikan käyttö-oikeus täysin selvä. Ei myöskään ollut voitu selvittää, mistä syystä tai kenen laiminlyönnin johdosta ehdot olivat jääneet toimikunnalle ilmoittamatta. Tämän johdosta kenraalikuvernööri oli lausunut olevansa erittäin pahoillaan niistä virheistä, jotka tässä asiassa vastoin hänen määräystään oli tehty, ja myöntänyt, että valtuustolla oli ollut täysi oikeus menettelyynsä, kun se ei ollut halunnut antaa asian jäädä sillensä. Keskusteltaessa tonteista ja rakennuksesta vastuussa olevan isännöitsijän ilmoittamisesta maistraatille kenraalikuvernööri oli tuntunut tulleen siihen päätökseen, että oli määrättävä rakennustoimikunnan jäseneksi joku hänen kansliansa virkamiehistä. Rakennuksen väärästä sijoituksesta kenraalikuvernööri oli lausunut, että hänelle koituisi hyvin paljon huolta, ellei valtuusto antaisi tehtyä erehdyistä anteeksi ja hyväksyisi sijoitusta, koska jo valmistuneen perustuksen siirtäminen vaatisi liian tuntevan osan rakennusta varten käytettävissä olevasta määrärahasta. Sen lisäksi kenraalikuvernööri oli ilmoittanut, että rakennustoimikunta antaisi tarkat tiedot niistä varovaisuustoimenpiteistä, joihin se oli katsonut voivansa ryhtyä tulenvaaran vähentämiseksi sen lisäksi, mitä valtuusto tässä suhteessa oli määrännyt, sekä että valtuustolle toivossa, että rakennuksen sijoitus hyväksyttiin, annettaisiin asiaa koskeva kirjallinen esitys, johon mainitut tiedot liitettäisiin. Kehoitettuaan kansliapäällikköä tarkasti huolehtimaan siitä, ettei mitään, mitä asiassa vielä oli tehtävä, laiminlyöty, kenraalikuvernööri lopuksi uudestaan huomauttaen, ettei ollut katsottava mitään määräystä tahallisesti rikotun, oli lausunut, että hän piti velvollisuutenaan itekin puolestaan ottaa kantaakseen osan vastuuta näistä erehdyksistä, joiden syytä ei ollut voitu saada selvitettyksi, sekä antanut läsnä oleville valtuutetuille tehtäväksi esittää anteeksipyyntönsä niistä erehdyksistä ja laiminlyönneistä, jotka valitettavasti olivat tässä asiassa sattuneet.

Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto asiaa uudestaan esiteltäessä päätti¹⁾ kuvernöörille ilmoittaa, että valtuusto katsoen niihin tietoihin, jotka asiasta oli saatu, oli hyväksynyt rakennustoimikunnan toimeenpaneman teatterirakennuksen uuden sijoituksen, minkä vuoksi valtuusto ei tahtonut estää rakennustyön jatkamista sen jälkeen kun asiaa koskevat rakennusjärjestyksen määräykset oli täytetty ja valtuusto oli ehtinyt laillisessa järjestyksessä luovuttaa paikan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 15 p. helmik. 2 §.

Myöhemmin kaupunginvaltuustolle lähetettiin tiedoksi kuvernöörin päätökset valtuuston valituksista, jotka koskivat osin kauppaneuvos Tschernischeffiä vastaan tehtyä syytettä, osin maistraatin kieltäytymistä ottamasta käsiteltäväksi kaupunginviskaali Nygrenin rakennustoimikuntaa vastaan nostamaa syytettä. Edellisen syytteen kuvernööri hylkäsi, mutta koska oli selvitetty, että rakennustyöt oli pantu alulle, ennenkuin siihen oli hankittu asianmukaista lupaa, kuvernööri harkitsi kohtuulliseksi 200 markan sakon uhalla kieltää työn jatkamisen toistaiseksi ja kunnes asianomaiset olivat hankineet siihen asianmukaisen luvan. Rakennustoimikuntaa vastaan nostetusta syytteestä kuvernöörin päätöksessä lausuttiin, että maistraatin asia ei olisi ollut ryhtyä asiaa tutkimaan, ennenkuin kauppaneuvos Tschernischeffiä vastaan vireille pantu oikeudenkäynti oli lain voiman saaneella päätöksellä lopullisesti ratkaistu, minkä vuoksi ja koska asia, mikäli se koski mainittua toimikuntaa, siten oli pantu vireille liian aikaisin, kuvernööri harkitsi oikeaksi kumota maistraatin siitä antaman päätöksen. Venäläisen teatterirakennuskysymyksen sittemmin saatua uuden käänteän kuvernöörin päätökset eivät antaneet ¹⁾ valtuustolle toimenpiteen aihetta.

Rakennustoimikunnan sen jälkeen anottua, että kaupunginvaltuusto laillisessa järjestyksessä luovuttaisi toimikunnalle venäläisen teatterin rakennuspaikaksi antamansa tontit, valtuusto päätti ²⁾ antaa maistraatille tehtäväksi valtuuston aikaisemmin vahvistamien ³⁾ ehtojen mukaisesti laatia kyseisten tonttien luovutuskirjat.

Toisen paikan luovuttaminen henkivartioston 3:nnelle suomalaiselle tarkk'-ampujapataljoonalle. Senaatin sotilasasiain toimituskunnan määräyksestä läänin kuvernööri maistraatin välityksellä vaati kaupunginvaltuustolta ehdotusta toisen paikan luovuttamisesta henkivartioston 3:nnen suomalaisen tarkk'-ampujapataljoonan halkovarastopaikaksi siihenastisen paikan sijaan, jonka senaatti oli määrännyt normaalilyseolle teetettävän rakennuksen paikaksi. Valtuusto lähetti ⁴⁾ asian rahatoimikamariin lausunnon antamista varten, mutta sitä ei käsitelty loppuun kertomusvuoden kuluessa.

Erään Jätkäsaaren alueen luovuttaminen lennätinaseman paikaksi. Sitten kun eräs kaupunkiin kuuluvan Jätkäsaaren alue oli määrätty paraikaa kestävänsä sodan aikana tarpeelliseksi havaitun sotilaallisen lennätinaseman paikaksi, rahatoimikamari lähetti kaupunginvaltuustolle maanmittarin laatiman toimituskirjan ynnä 5,184 neliöjalan laajuisen alueen kartan. Valmisteluvaliokunta ehdotti ⁵⁾ sen johdosta, että kaupunki luovuttaisi mainitun alueen Venäjän valtiolle sodan kestämisajaksi 45 markan vuosivuokrasta ehdoin, että se heti sodan päätyttyä annettiin takaisin kaupungille. Hankkiakseen asiasta tarkempia tietoja valtuusto pani sen pöydälle ⁶⁾, eikä sitä ratkaistu kertomusvuoden kuluessa.

Kuulutetun tontinmyynnin peruuttaminen. Vtn C. G. Estlanderin ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti ⁷⁾ kehoittaa rahatoimikamaria toistaiseksi peruuttamaan kamarin jo sanomalehdissä ilmoittaman korttelissa n:o 97 Jäniksessä Hakasalmenkadun varrella sijaitsevan tontin n:o 1 (osoite n:o 3) myynnin, koska tämä tontti tuntui hyvin soveltuvan kansankirjastolle teetettävän rakennuksen paikaksi. Samalla annettiin kamarille tehtäväksi antaa valtuustolle lausunto asiasta. Pyydetty lausunto annettiinkin, mutta valtuusto ei ottanut kysymystä ratkaistavakseen kertomusvuoden kuluessa.

¹⁾ Valt. pöytäk. 27 p. maalisk. 11 §. — ²⁾ S:n 11 p. huhtik. 10 §. — ³⁾ Ks. s. 103 ja edell. s. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 28 p. marrask. 9 §. — ⁵⁾ S:n 11 p. jouluk. 6 §. — ⁶⁾ S:n 28 p. jouluk. 2 §. — ⁷⁾ S:n 11 p. jouluk. 17 §.